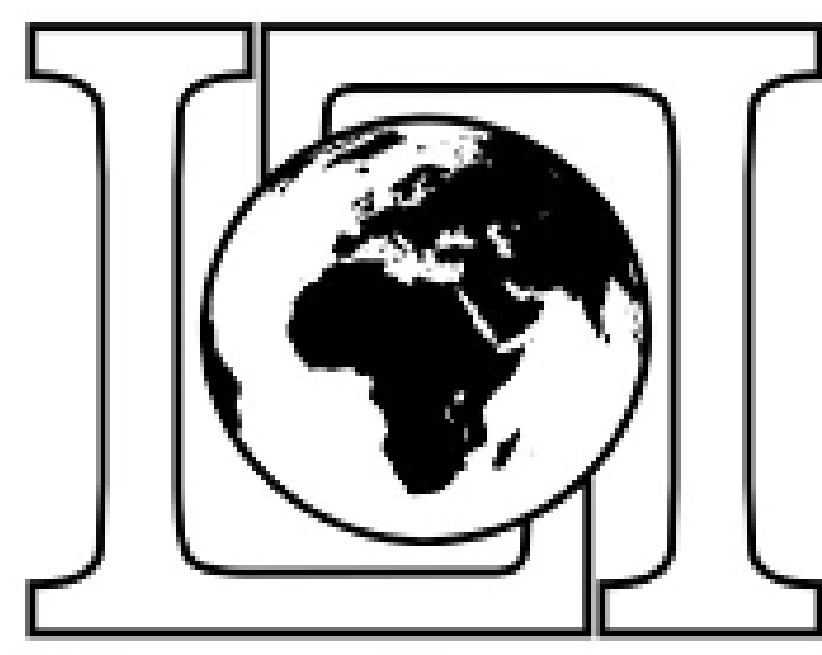

новоřečtina

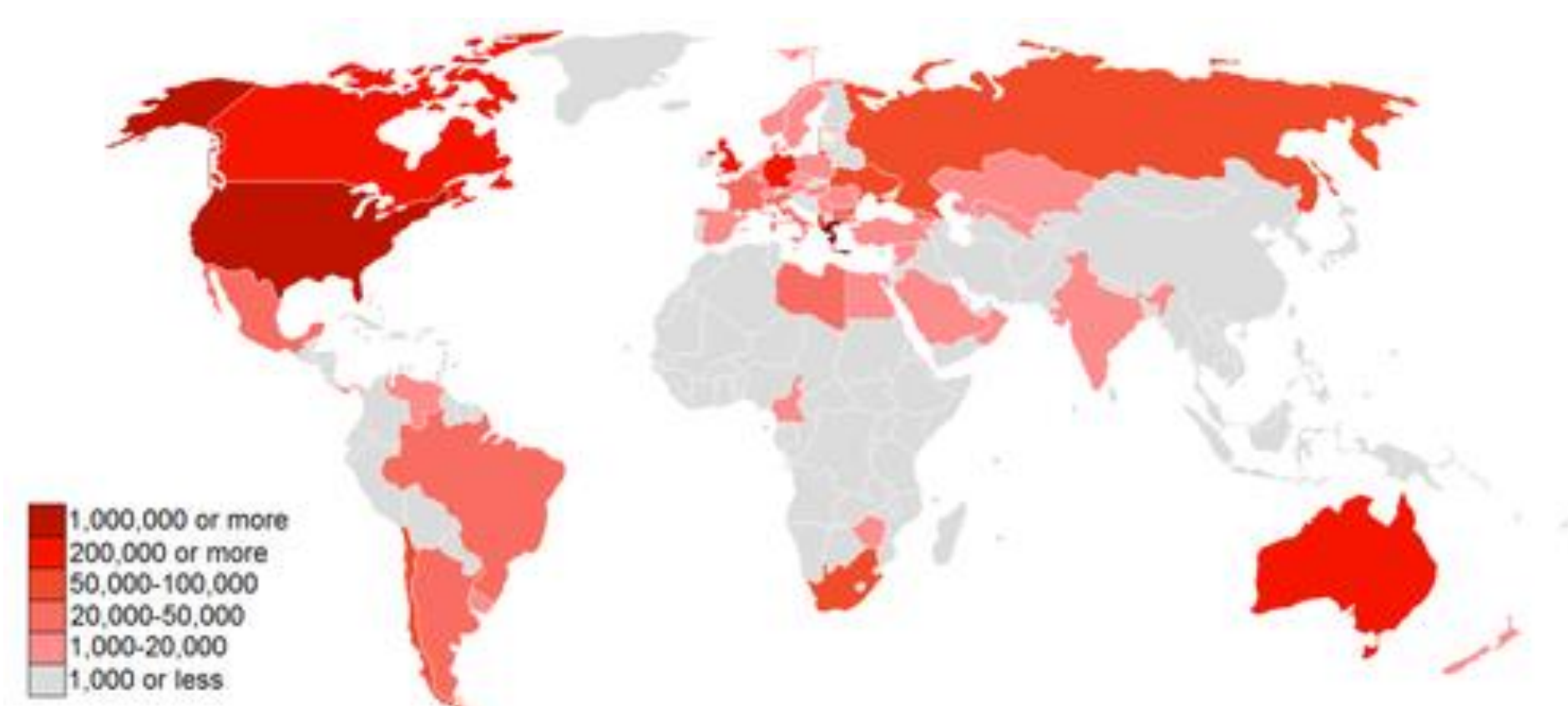
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Τα λόγια είναι πηγή παρεξηγήσεων.

(Řeč je pramenem nedorozumění. A de Saint-Exupéry)

Úvod

- přibližně 13 milionů mluvčích
- úřední jazyk Řecka a Kyperské republiky
- samostatná větev indoevropské jazykové rodiny

Obrázek I. Řecká diaspora dnes.

Diaspora

- tradiční centra na pobřeží Malé Asie a v oblasti Středozemního a Černého moře
- po dobytí Konstantinopole (1453) nově v Benátkách, Terstu, Vídni, Budapešti či v Oděse
- po založení nového řeckého státu (1830) emigrace na Kavkaz, do Afriky (Egypt) a následně do USA
- po druhé světové válce nové komunity v Austrálii, Kanadě, západní Evropě (zejména v Německu) a v souvislosti s občanskou válkou také v komunistických zemích

Balkánský jazykový svaz

- skupina geneticky nepříbuzných jazyků Balkánského poloostrova s řadou společných rysů (**balkanismů**) vyvinutých v důsledku dlouholetého vzájemného kontaktu
- řečtina, albánština, bulharština, makedonština, rumunština, arumunština aj.
- balkanismy na všech úrovních jazykového popisu – fonologické, morfosyntaktické, lexikální

Zajímavosti novořečtiny

dvandvová kompozita

- αναβοσβήνω
- [ɛnevɔ'zvinɔ]
- anavozvino
- rozsvěcet.(se)-o-zhasínat- ISG
- *blikat*

▪ ; = ?

- řecký otazník = český středník

určitý člen před vlastními jmény

- ο Κώστας / η Αλεξάνδρα
- [ɔ'kɔstɛs] / [iɛlɛ'ksɛndrɛ]
- o kostas / i aleksandra

6 způsobů, jak zapsat hlásku [i]

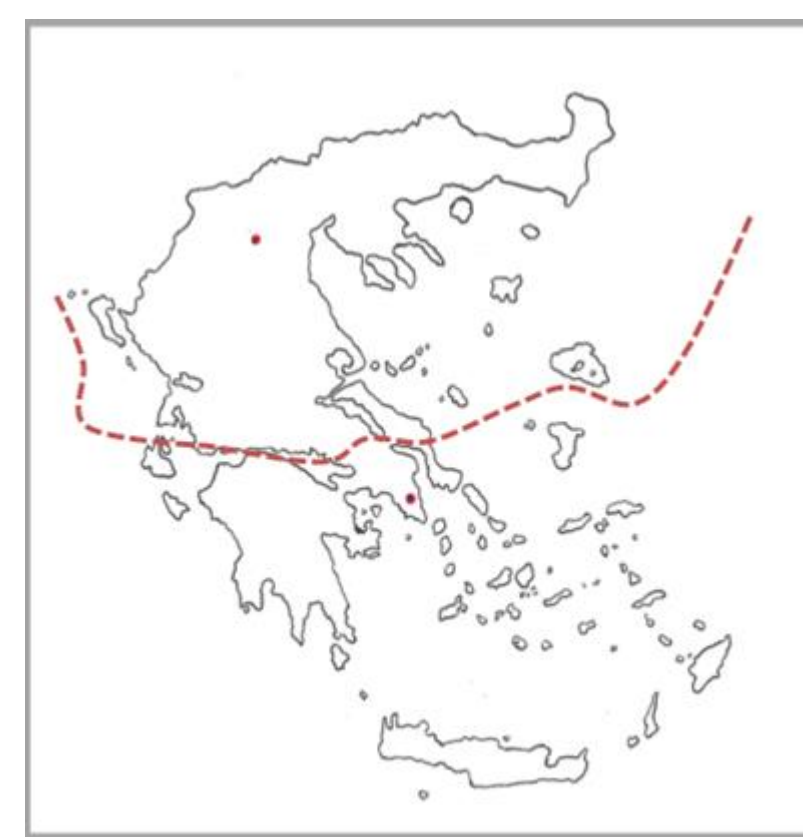
ι, η, υ, ει, οι, υι

oreks		όρεξη ['ɔrɛksi] oreksi	chut'
μοлив		μολύβι [mɔ'livɪ] molivi	tužka
икона		εικόνα [i'kɔnɛ] ikona	obraz, ikona
fustă		φούστα ['fustɛ] fusta	sukně

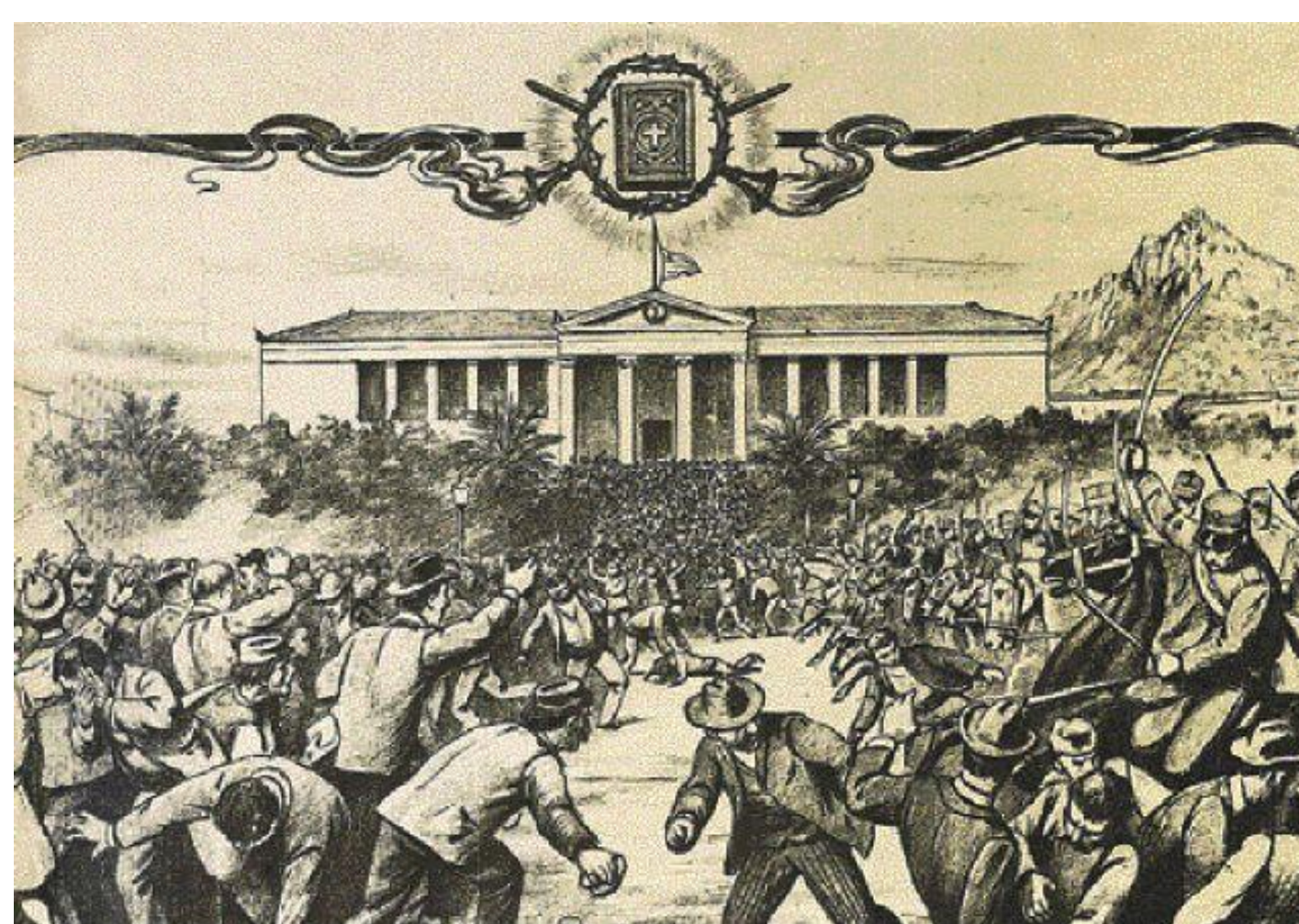
Tabulka I. Lexikální výpůjčky z řečtiny v balkánských jazycích.

Diglosie a jazyková otázka

- řecká diglosie – paralelní funkčně diferencované užívání organicky se vyvíjejícího živého jazyka a archaizující formy řečtiny
- počátek v atticistickém hnutí (1. st. př. n. l.) prosazujícím návrat ke klasické řečtině nezávisle na přirozeném vývoji jazyka
- v 19. století politizace a tzv. **jazyková otázka**, spor o podobu jazyka nově vzniklého státu (**dimotiki**, mluvená podoba jazyka, vs. **katharevusa**, konzervativní archaizující jazyk očištěný od cizích vlivů)
- na poč. 20. století bouřlivé reakce na vydání překladu Nového zákona do dimotiki (tzv. evangeliaka – viz obrázek V) a uvedení Aischylovy Oresteie v dimotiki (tzv. orestiaaka)
- spor definitivně vyřešen až jazykovým zákonem z roku 1976 → jako oficiální jazyk řeckého státu uzákoněna tzv. **новоřecká koiné** založená na tradici obou variet

Obrázek IV. Základní dělení novořeckých dialektů na dvě skupiny – severní a jižní.

Obrázek V. Evangeliaka (1901).

Reference

- Baltazani, M. et al. (2016). Vowid-driven processes: Palatalization and glide hardening in Greek and its dialects. *Glossa: a journal of general linguistics*, 1(1), 23. Dostupné z: <https://www.glossa-journal.org/articles/10.5334/gjgl.108/>
- Kulhánková, M., & Sumelidu, S. (2015). *Úvod do studia novořečtiny*. Brno: Masarykova univerzita.
- Horrocks, G. (2002). Řečtina. In G. Price et al. (Eds.), *Encyklopedie jazyků Evropy* (s. 391–404). Praha: Volvox Globator.
- Sarantakos, N. (2007). *Glossa met'embodion*. Athina: Ekdosis tu ikostu protu.
- Simons, G. F., & Fennig, C. D. (Eds.). (2018). Greek. A language of Greece. In *Ethnologue: Languages of the World, Twenty-first edition*. Dallas, Texas: SIL International. Dostupné z: <https://www.ethnologue.com/language/ell>.
- Surovčák, M. (2013). *Základy albanistiky*. Brno: Masarykova univerzita.

o tolik hlasů byla dle donedávna rozšířeného mýtu při hlasování o oficiální jazyk USA v americkém Kongresu krátce po r. 1776 přehlasována řečtina ve prospěch angličtiny

už jen tolik mluvčích má jazyk **sfyria**, jehož mluvčí, obyvatelé oblasti Antia na ostrově Euboiia, se dorozumívají pískáním

@Knihovna.novoreckych.studii
Novořecká agora

Ústav řeckých a latinských studií

urls.ff.cuni.cz
urls@ff.cuni.cz